

даленими від рівня залягання ґрунтових вод. Тут поширені переважно угруповання багаторічної рослинності з високою інтенсивністю насіннєвого та вегетативного розмноження, зокрема: *Tussilago farfara*, *Plantago lanceolata*, *Antennaria dioica*, *Lysimachia nummularia*. Спостерігається також певна диференціація рослинного покриву залежно від експозиції схилів. Так, інтенсивніше заростають схили північної та північно-східної експозицій, проективне покриття яких у середньому становить 70-80 %, а видове різноманіття змінюється в межах 30-40 видів. Загалом у флорі широко представлені хрестоцвіті (*Brassicaceae*), лободові (*Chenopodiaceae*), айстрові (*Asteraceae*), поширеними є також злакові (*Poaceae*), бобові (*Fabaceae*), губоцвіті (*Lamiaceae*), розові (*Rosaceae*), подорожникові (*Plantaginaceae*).

Сукцесійні процеси на кар'єрно-відвальних породах свідчать про високоефективну біогеоценологічну функцію рослинності як автотрофного блоку прибережно-водних екосистем. А додаткові заходи зі збереження біорізноманіття можуть істотно підвищити стійкість екологічних систем, що насамперед, визначається розмаїттям рослинних угруповань.

Подорожненський кар'єр, згідно з розробленим проектом, має отримати статус регіонального ландшафтного парку (межі якого майже збігаються з земельним відводом колишнього сірчаного рудника, площею 2180 га), на який будуть покладені завдання збереження у природному стані типових і унікальних природних комплексів та об'єктів, а також забезпечення умов для організованого відпочинку населення. Це дасть змогу гармонійно поєднати збереження біологічного різноманіття з рекреаційною діяльністю. Такий варіант використання порушених земель є оптимальним з економічної точки зору та відповідає пріоритетному напрямку екологічної політики в Україні.

Література

1. Кучерявий В.П. Урбоэкологические основы фитомелиорации, ч.2. – М.: НПО Информация, 1991-375 с.
2. Кучерявий В.П. Фитомелиорация – Львів: Світ, 2003. – 540 с.
3. Пойкер Х. Культурный ландшафт: формирование и уход. – М.: Агропромиздат, 1987. – 176 с.
4. Катыхова В.Г. Прибрежно-водные растения – М.: Наука, 1986. – 78 с.

УДК 581.522.4

Ст. наук. співроб. М.Г. Могіляк, канд. с.-г. наук;
ст. наук. співроб. М.І. Скибіцька, канд. біол. наук –
Ботанічний сад ЛНУ ім. Івана Франка

ІНТРОДУКЦІЙНЕ ВИВЧЕННЯ ДЕКОРАТИВНИХ РОСЛИН РОДИНИ ASTERACEAE У БОТАНІЧНОМУ САДУ ЛЬВІВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УН-ТУ ІМ. ІВАНА ФРАНКА

За комплексом біолого-господарських ознак зроблено оцінку життєвості та успішності інтродукції 65 таксонів малопоширених багаторічників з родини *Asteraceae*.

Ключові слова: *Asteraceae*, декоративні багаторічники, інтродукція.

Introduction study of ornamental plants from family of Asteraceae in botanical garden of Ivan Franko Lviv National university

According to biological and farming characteristics the viability and successful introduction of 65 taxons of barely-distributed ornamental perennials from family of Asteraceae were estimated.

Keywords: Asteraceae, ornamental perennials, introduction.

Декоративне садівництво базується на широкому асортименті рослин, серед яких важливе місце займають багаторічники. Важливим джерелом поповнення видів для озеленення є дикоросла флора різних регіонів. Цікавою у цьому відношенні є родина Asteraceae, що нараховує коло 1 тис. родів, поширених в усіх частинах світу. В Україні відомо 450 дикорослих видів, частина з яких є декоративними рослинами [1].

У 2000-2004 рр. ми досліджували інтродукційні можливості 65 декоративних багаторічних рослин, що є флористичними елементами України та інших регіонів Землі. Види експонуються на колекціях малопоширених багаторічників та лікарських рослин ботанічного саду Львівського національного ун-ту ім. Івана Франка.

Під час культивування декоративних та лікарських рослин з родини Asteraceae оцінювали їх життєвість та успішність інтродукції. Дослідження базували на методиці вивчення біолого-господарських властивостей перспективних видів [2]. Враховували здатність рослин до насінневого та вегетативного розмноження, їх стан після перезимівлі, стійкість до шкідників та хвороб. Кожен з цих параметрів оцінювали за трибальною шкалою. Здатність до насінневого розмноження оцінювали одним балом за відсутності життєздатного насіння (рослини не цвітуть; цвітуть, але не зав'язують плоди, або насіння не досягає). Два бали одержували види з обмеженою насінневою продуктивністю, три – види з високою насінневою продуктивністю. Здатність до вегетативного розмноження оцінювалася одним балом, якщо воно було не ефективним або його зовсім не було; двома – в разі задовільного вегетативного розмноження; трьома – у тих випадках, коли рослини вегетативно розмножуються добре. Загальний стан рослин оцінювали одним балом, якщо рослини розвивалися погано і не досягали у культурі властивих їм розмірів; із недостатнім цвітінням. Якщо рослини за габітусом не відрізнялися від природних і рясно цвіли, то загальний стан їх оцінювали двома балами. Трьома балами оцінювали види, які за габітусом перевершували природні рослини і цвіли активніше за них. Стійкість до хвороб та шкідників оцінювали одним балом, коли рослини зазнавали сильного пошкодження, двома – коли пошкоджувалися тільки частково і трьома – в разі повного неушкодження рослин. Стан після перезимівлі оцінювали таким чином: один бал – поганий (спостерігається значна елімінація особин); два бали – середній (зменшується кількість пагонів в окремих рослин); три – стан рослин відмінний (повна збереженість особин). Результати інтродукції видів оцінювали шляхом підсумовування показників за всіма видовими ознаками; малоперспективні для культивування види – 5-8 балів; перспективні – 9-12; дуже (або особливо) перспективних видів – 13-15 балів (таблиця).

Табл. Оцінка життєвості видів та успішність їх інтродукції (в балах)

Назва виду	Оцінка					Сумарна оцінка життєвості	Успішність інтродукції
	Насінневого розмноження	Вегетативного розмноження	Загального стану рослин	Стійкості до хвороб і шкідників	Стану після перезимівлі		
1	2	3	4	5	6	7	8
<i>Achillea filipendulina</i> Lam.	3	2	3	3	3	14	ОП
<i>Achillea nobilis</i> L.	3	2	3	3	3	14	ОП
<i>Achillea ptarmica</i> L.	3	1	3	3	3	13	ОП
<i>Achillea tomentosa</i> L.	3	1	3	2	3	12	П
<i>Aetheopappus pulcherrimus</i> (Willd.) Cass.	1	2	3	3	3	12	П
<i>Anacyclus pyrethrum</i> (L.) Link.	2	2	2	3	2	11	П
<i>Antennaria dioica</i> (L.) Gaertn.	1	3	2	3	2	11	П
<i>Arnica angustifolia</i> L.	3	3	3	3	3	15	ОП
<i>Artemisia abrotanum</i> L.	1	3	3	3	2	12	П
<i>Aster alpinus</i> L.	3	3	3	3	3	15	ОП
<i>Aster dumosus</i> L. cv. Herbstgruss vom Bresserhof	1	3	3	2	3	12	П
<i>Aster dumosus</i> cv. Lady in Blue	1	3	3	2	3	12	П
<i>Aster dumosus</i> cv. Prof. Anton Kippenberg	1	3	3	2	3	12	П
<i>Aster dumosus</i> cv. Snow Ball	1	3	3	2	3	12	П
<i>Aster dumosus</i> cv. Venus	1	3	3	2	3	12	П
<i>Aster farreri</i> W. W Smith et Jeffrey cv. Berggarten	2	2	3	3	3	13	ОП
<i>Aster novi-belgii</i> L. cv. Amethyst	1	3	3	2	3	12	П
<i>Aster novi-belgii</i> L. cv. Nancy Ballard	1	3	3	2	3	12	П
<i>Carlina cirsioides</i> Klok.	1	2	2	2	2	9	П
<i>Carlina onopordifolia</i> Bess. ex.Szaf., Kulcz., et Pawl.	1	2	2	2	2	9	П
<i>Centaurea carpatica</i> (Porc.) Porc.	3	3	3	3	3	15	ОП
<i>Chrysanthemum maximum</i> Ram.	3	2	2	2	3	12	П
<i>Coreopsis grandiflora</i> Hogg ex Sweet	3	3	3	3	3	15	ОП
<i>Coreopsis lanceolata</i> L.	3	3	3	3	3	15	ОП
<i>Dendranthema arcticum</i> (L.) Tzvel.	1	3	3	3	3	13	ОП
<i>Doronicum caucasicum</i> Bieb.	2	2	3	3	3	13	ОП
<i>Doronicum pardalianches</i> L.	2	2	2	3	3	12	П
<i>Echinacea angustifolia</i> DC.	1	3	2	3	3	12	П
<i>Echinacea pallida</i> (Nutt.) Britton	2	3	3	3	3	14	ОП
<i>Echinacea purpurea</i> (L.) Moench	3	3	3	3	3	15	ОП
<i>Echinops meyeri</i> DC.	3	1	3	3	3	13	ОП
<i>Echinops sphaerocephalus</i> L.	3	1	3	3	3	13	ОП
<i>Erigeron speciosus</i> (Lindl.) DC. cv. Schonheit.	3	2	3	3	3	14	ОП
<i>Eriophyllum lanatum</i> (Pursh) Forbes	1	2	3	3	3	12	П
<i>Eupatorium cannabinum</i> L.	1	2	3	3	3	12	П
<i>Eupatorium perfoliatum</i> L.	3	1	3	3	3	13	ОП
<i>Grindelia robusta</i> Nutt.	3	3	3	3	3	15	ОП
<i>Grindelia squarrosa</i> (Pursh) Dun	3	3	3	3	3	15	ОП
<i>Helenium autumnale</i> L.	1	2	3	3	3	12	П
<i>Helianthus salicifolius</i> A. Dietr	2	3	2	3	3	13	ОП
<i>Helichrysum odoratum</i> (Vent.) Willd.	2	3	3	3	3	14	ОП

1	2	3	4	5	6	7	8
<i>Helichrysum plicatum</i> DC.	2	3	3	3	3	14	ОП
<i>Heliopsis scabra</i> (Dun.) Fern.	3	2	3	3	3	14	ОП
<i>Hieracium aurantiacum</i> L.	3	3	3	3	3	15	ОП
<i>Hieracium villosum</i> Jacq.	1	1	2	2	2	8	МП
<i>Inula helenium</i> L.	3	3	3	3	3	15	ОП
<i>Inula magnifica</i> Lipsky	3	2	3	2	3	13	ОП
<i>Inula salicina</i> L.	3	3	3	3	3	15	ОП
<i>Leuzea rhapontica</i> (L.) Holub	2	3	3	3	3	14	ОП
<i>Liatris spicata</i> (L.) Willd.	2	2	3	3	3	13	ОП
<i>Ligulatia dentata</i> (A. Gray) Hara cv. <i>Desdemona</i>	3	2	3	2	3	13	ОП
<i>Ligularia dentata</i> (A. Gray) Hara cv. <i>Otello</i>	3	2	3	2	3	13	ОП
<i>Ligularia przewalskii</i> (Maxim.) Diels	3	2	3	2	3	13	ОП
<i>Leontopodium alpinum</i> Cass.	2	1	3	2	2	10	П
<i>Pyrethrum coccineum</i> (Willd.) Worosch	2	2	3	3	2	12	П
<i>Pyrethrum majus</i> (Dest)	1	3	2	1	3	10	П
<i>Rudbeckia bicolor</i> Nutt.	2	3	3	2	3	13	ОП
<i>Rudbeckia hirta</i> L.	3	3	3	2	3	14	ОП
<i>Rudbeckia laciniata</i> L.	3	2	3	3	3	14	ОП
<i>Scorzonera humilis</i> L.	3	3	3	3	3	15	ОП
<i>Silphium perfoliatum</i> L.	3	3	3	3	3	15	ОП
<i>Solidago canadensis</i> L.	3	2	3	3	3	14	ОП
<i>Solidago x hybrida</i> hort. cv. <i>Dzintra</i>	3	2	3	2	3	13	ОП
<i>Tanacetum vulgare</i> L. cv. <i>Crispum</i>	3	3	3	3	2	14	ОП
<i>Telekia speciosa</i> (Schreb) Baumg.	3	3	2	2	3	13	ОП

Примітки: ОП – особливо перспективні; П – перспективні; МП – мало перспективні

Таким чином, за комплексом біолого-господарських ознак більшість інтродукованих багаторічних рослин з родини Asteraceae є особливо перспективними в умовах культивування – 63 %; значна частина є перспективними – 35 %. Поодинокі види є малоперспективні для інтродукції в умовах Львова.

Література

1. **Определитель** высших растений Украины/ Доброчаева Д.Н., Котов М.И., Прокудин Ю.Н. и др. – К.: Наук. думка, 1987. – 548 с.
2. **Былов В.Н., Кариканова Р.А.** Методика изучения биолого-хозяйственных свойств перспективных видов// Бюлл. Гл. ботан. сада. – М. – 1978, вып.107. – С. 77-82.

УДК 502.1 *Магістр Ю.А Ейсмунт – Хмельницький національний університет*

БІОРИЗНОМАНІТТА ПРИРОДНИХ ТА КУЛЬТУРНИХ СИЛЬВАЦЕНОЗІВ І ПРОБЛЕМИ РЕІНТРОДУКЦІЇ РОСЛИН- СИЛЬВАНТІВ У МІСЬКІ ПАРКИ М. ХМЕЛЬНИЦЬКОГО

Вивчення видової структури лісового та паркового фітоценозів.

Ключові слова: фітоценоз, реінтродукція.

Master's Degree Yu.A. Ejsmunt – Khmelnytsky national university

Biodiversification of connatural and cultivated sylvacenos and problems of sylvant-plants reintroduction into the park of Khmelnytsky city

Stady of the structure of forest and park phytocenosis.

Keywords: phetodenosis, reintroduction.